

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 37.

Lýsingapunktur fyri petittregul: 30 øyr, á forstúni, 20 øyr, á 3. og 4. stúni. Við stóri lýsingum fæst avstátur í prísnum.

Tirsdag hin 15. septembir 1931.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsum, brevsavonarstøðum og skrivstovum. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11-5. Telf. 114.

Figgjarspurningur.

Løgtingið má taka alla trygging í sína hond.

Tað er allkunnugt í Føroyum, at Løgtinginum torvar pening. Pening, pening, tað er loysunarorðið allastaðni um hesa tíð, og ikki minst á Føroya Løgtingi, og tað kanska enn meiri aftaná at figgjarskrá ríkisstýrissins er fyriløgd tinginum.

Viðurskiptini á henda hátt á tingi, peningaviðurskiptini, eru ikki nufyrstani ikomin. Hesi viðurskipti hava gjørt seg galdandi í mong ár, og tað hevur sterkliga verið frambildið hvørja einasta fer hesa seinastu mannsævuna, táid menn — tingmenn ella aðrir — hava heitt á tingið, at tíkið munagóðan stuðul í einumhvørjum framtaki. Sjálvt um tað hendingaferð kann hava heppnast at fingið tingið til at spent seg út — kanska yvir evnir — so hevur tað altíð verið undirstrikað, at tað er vágaverk at geva seg í kast við slíkt við hesum orðum: «Tíðirnar eru ringar, og Løgtingið eigur um ongan pening at kalla».

Nú kann tað vera nakað um tað, at rætt er at minnst á ráðini, táid «disponerast» skal, eins og ein og hvør til sína tíð eisini má ásanast ter vánaligu tíðir, ið tíð til aðra vitjað eitt land. Men tað má eisini vera ein skylda hjá einum fólki, og ikki minst hjá einum tingi, at taka til umrøðu, á hvønn hátt ið tinginum, frægast og lagaligast, kann vinnast nakað av peningi.

Ímillum mál, ið fram hava verið hildin, ið kunna hava givið landinum fleiri inntøkur, hevur tíð til aðra verið nevnt brunatrygging og ávist hitt heilt skeiða í li, at allar tær túsundtals krónur, ið gjøgnum tíðina hava farið av landinum, framvegis skulu flotað upp í hendur á fremmandum kapitalistiskum feløgum. Tí tað er ein kend sak, at føroysk hús ella aðrar ognir ikki eru eldímari enn hús og ognir aðrastaðni. Einn er kortini einki komið hurtur úr, enn er eingin føroysk brunatrygging.

Um dagirnar var á tingi til viðgerðar ein umsókn frá ymiskum føroyskum skipa- og bátatryggingarfeløgum um at fáa endurnýggja statsstundning, ið feløgin hava nýtt. Táid málið

var til aðra viðgerð, verður sagt í salinum, at í hvussu er 2 av hesum tryggingarfeløgum høvdu silt at tryggja fiskiforini, ið hesi seinri árinu eru bygd til Føroyar og driva ferskfiskavæðu. Feløgin høvdu svara viðvíkjandi hesum forum, at tey ikki kundi takast upp í tryggingarfeløgin, tí hetta var ein heilt nýggjur fiskiskapur, hesi fordriva. Hetta ljóðar logið, men soleiðis skal tað kortini vera.

Á hesum seist sjónliga, at batin ikki bert gerst fyri føroyskari trygging, uttan hon verður ein samfagsuppgáva. Einstaklingar og feløg mega her víkja, og Løgtingið eigur at taka alla trygging í sína hond. Bæði brunatrygging, skipa- og bátatryggingin eigur og má vera Føroya Løgtings.

M. S. Viðstein.

Heim frá Bretlandi.

Ring solulíkindi fyri saltfisk.

Samtala við fulltrúa Eivind Evensen.

Vit hita harra fulltrúa Eivind Evensen umboð i «Sleipner». Vit vita, at harra Evensen hevur verið í útheiminum, og biðja við hann greiða okkum frá ferð síni, og gongur hann okkum beinasamur á móti.

— Hvat vóru orindi tygara?

— Orindi míni vóru at kanna eftir, hvussu solulíkindini eru fyri saltfiskinum. Eg var í Aberdeen, Hull og London.

— Eydnaðist tað tygum at uppnáa nakað úrslit?

— Nei, tessverri. Allir fiskakeyparar í Englandi, eg talaði við, høvdu loðurnar fullar av salt- og klippfiski, so møguligleikarnir eru alt annað enn góðir fyri salt- og klippfiskasolu. Tað er ilt at fáa boð í heila takið. Várfiskurin er enn ikki seldur. Keyparamir hava roynt at turka hann. Men nú hava teir at kalla hildið uppat við at gera nakað við fiskin.

— Í Hull keypa teir einans fisk — 15—22 stertar til balluna. Men lann fiskin hava vit so lítið av. Hann fiskast á so ræðuliga djúpum sjóvi. Expeditionsskipið «Arctic Queen» — hjá Helder — hevur selt 100 tons av hesum stóra fiski til A. & M. Smith, Ltd., Hull, fyri 10 Pd. tonsið, avreiðdan í Hull.

— Hvat geiða tygum um framtíðarmøguleikarnar fyri fiskiskap okkara?

— Tað einasta, ið loysir seg nú, er ferskfiskurin, særliga flatfiskurin.

Vit takka fyri samtalu.

Summar í Finnmarkini.

Summarhús hjá Finnmarkafólki.

Á rensdjórabaki verður alt húski flutt til summarbústaðin.

Norðast í Noregi, fram við Íshavinum og upp til havið hvíta, búgva Finnmarkabúgarvar — «Lapparar» sum teir vanliga verða nevndir. Hetta fólk, ið er av mongolara-tett, er treyst og sterkt, hert av teim viðurskiptum, tað livur undir. Hetta fólk, ið livur silt liv langt norðanfyrir lóg og rætt, avgerð sjálvt oll stríðsmál sínámillum. Rensdjórini eiga livið í hesum fólki, bæði viðvíkjandi matnað og klædnað, eins og hesu djór verða nýtt sum vanlig ross til ferðir og sleip. Í teirri stultu tíð, tað er summar, ferðast hetta sjáldsama fólk við sínum summarhúsum frá staðið til stað, meðan tær stóru rensdjórangurnar strúka um kavaklodd og ístakt fjøll. Summarið er stult, og táid tað er lokið, samlast alt aftur á fóstum umdóm, bæði fólk — og rensdjór.

Andelsbevægelsen blandt Fiskerne i Spanien.

Síden den færøske Organisation af Fiskere blev oprettet, har der Tid til anden været Roster fremme om, at Fiskerne burde komme i mere direkte Salgsforhold til Markederne, samt at ogsaa Organisationer burde tage Brugsforeningstanken op for at gøre Fiskerne mindre afhængige af Rederne og Købmændene. Disse Roster har til Dato ikke fundet Ørenlyd indenfor det nødvendige Flertal af Organisationens Medlemmer. Saa sent som sidste Vinter opkastede en enkelt Afdeling indenfor Fiskernes Organisation — med Støtte af et Par andre Afdelinger — Tanken om Fiske-

ernes egen Salgs-Central. Dette Spørgsmaal har, saavidt mig bekendt, været droftet en Del indenfor Organisationen, men Resultatet er endnu ikke offentliggjort.

Mens man i de nordiske Lande — og naturligvis ogsaa paa Færøerne — stadig beskæftiger sig med at gøre Fiskerierhvervet saa effektivt som muligt, saa er den spanske Fiskeribefolkning naaet ret langt med Hensyn til Andelsbevægelsen indenfor Fiskeriet.

Efter det danske Blad «Andelsbladet» har jeg ment det at være paa sin Plads at faa følgende optaget i «Føroya Social-Demokrat»:

Som et Apropos til Droftelsen af Mulighederne for Fiskeriets Organisation paa Andelsbasis kunde det maaske være af Inte-

resse at høre lidt om, hvad man i saa Henseende har udrettet i Spanien, som ellers langt fra regnes for noget Foregangsland, hvad Andelsbevægelse angaar.

Der findes for Øjeblikket ca. 150,000 Fiskere i Spanien, fordelt paa Landets 28 Kystprovinser. Hvad enten Fiskerne arbejder for fast Daglon eller, hvad der er mere almindeligt, faar Andel i Virksomhedens Overskud, er Udbyttet afhængig af den Pris, der betales for Fisken. Denne maa imidlertid passere en Række Mellemlid, inden den naar frem til Forbrugeren, og dette medfører, at Detailprisen bliver omtrent 100 pCt. højere end den Pris, Producenterne faar hjem. Mellemhandlerne har skaffet sig en stærk Indflydelse paa hele Fiskerierhvervet, bl. a. paa Grund af, at de ofte maa yde Forskud til de Hjælpeidler, som er nødvendige til Fiskeriets Drift. Og Fiskerne maa i Reglen betale urimelig høje Renter af disse Laan.

For at ophjælpe Fiskeriet og i det hele taget forbedre Fiskernes Stilling har man imidlertid dannet Andelsforeninger eller «Positos», som de hedder paa Spansk. I 1918 bevilgede Staten de første Laan til disse «Positos», og Foreningernes Antal var allerede dengang 30. Senere er Antallet vokset betydeligt. I 1923 fandtes der 94 «Positos» med 23,000 Medlemmer, i 1929 ikke mindre end 170 med 38,000 Medlemmer og 2 Millioner Pesetas i Kapital (1 Peseta er for Øjeblikket lig med 36 Øre).

Foreningernes Love indeholder følgende Formaaalsparagraf:

«En Posito er en Andelsforening, oprettet af Personer, der driver Fiskeri som Erhverv. Foretagendet har til Formaal at gøre sine Medlemmer økonomisk uafhængige ved at udvide deres Kendskab til Erhvervet, gennemføre Socialforsikring og ved paa en bedre Maade at organisere Medlemmernes Udnyttelse af Fiskeriforbruget.»

For at kunne løse disse Opgaver har Foreningerne sluttet sig sammen i et Forbund (Confederación nacional de los positos maritimos), der er delt i forskellige Underafdelinger.

Positos har adskillige Steder oprettet særlige Brugsforeninger, gennem hvilke Medlemmerne kan forsyne sig med Livsfornødenheder, Redskaber og andel, som er nødvendigt i Husholdningen. (Der maa her indskydes den Bemærkning, at Brugsforenings-Bevægelsen er meget lidt udbredt i Spanien). Medlemstallet er 5,138. Kapitalen beløber sig til over 1 Mill. Pesetas og Overskudet til 274,000 Pesetas. Virksomheden er med Interesse bleven fulgt af Institutet for Socialpolitik, der endog har understøttet den for at stimulere Foreningsarbejdet.

Vigtigere er imidlertid Afsetningsforeningerne, som har til Opgave at hindre Mellemhandlernes fordyrende Indflydelse